

Bányász Ibolya

A szocializáció folyamata és színterei, a szociális identitás kialakulásának összefüggései

A követelménymodul megnevezése:
Gondozási-ápolási alapfeladatok

A követelménymodul száma: 1851-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-009-50

A SZOCIALIZÁCIÓ FOLYAMATA ÉS SZINTEREI, A SZOCIÁLIS IDENTITÁS KIALAKULÁSÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSEI

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Mária egy kis faluban él férjével, lakásuk komfort nélküli, a vizet a kútról hozzák, cserépkályhában tüzelnek, fürdőszoba nincs a lakásban. Férjével együtt 3 gyereket nevelnek. A férj alkalmi munkákat vállal, a feleség nem dolgozik, alig várják, hogy minden hónapban megkapják a gyerekek után járó családi pótlékot. A gyerekekkel alig foglalkoznak, megetik őket, megmosdatják, de nem sokat törődnek velük. A gyerekeknek, alig van játékuk.

A 3 gyerek, amikor bekerült óvodába nagyon nehezen tudtak beilleszkedni az adott közösségbe.

Kommunikációjukban teljesen elmaradottak voltak. Nem tudták magukat úgy kifejezni, mit hasonló korú társaik. Általában tömondatokban beszéltek, de azt is elég hibásan. Nem ismerték a fürdőszobai eszközök használatát, alapvető higiénés ismereteik hiányoztak. Társaik játszottak ők nem kapcsolódtak be a játékokba.

Néhány hónap múlva a gyerekekre rá sem lehetett ismerni. Fejlődésükben hatalmas változás következett be, minden területen. Felszabadultan játszottak, beszédük sokat fejlődött, és pótolták hiányosságukat higiénés területen.

Gondolja, át a felvetett eset kapcsán:

Miért voltak lemaradva a fejlődésben a gyerekek? A lemaradás oka, milyen szocializációs problémára vezethető vissza? A feltett kérdésekre a szakmai tananyag elemben megtalálja a válaszokat.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

"Mert a kéz, mely a bölcsőt ringatja, az egész világot igazgatja „

William Ross Wallace

A SZOCIALICÁCIÓ

1. 1.A szocializáció fogalma

Egyetlen egyén sem vonhatja ki magát a szocializáció folyamatából, ez biztosítja azt, hogy felelősség teljes személyekké váljunk és az adott társadalom teljes jogú tagjai legyünk. Egyben kezünkben van a következő nemzedékünk sorsa, mert tőlünk függ, hogy gyermekeink milyen emberekké válnak

Születésünktől kezdve aktív lények vagyunk, a csecsemő fejlődése során egy tanulási folyamaton keresztül érett személyiséggé válik, aki képes lesz, a beleszületet társadalom elvárásainak megfelelni. Ez az egész életünkön át tartó folyamatot szocializációnak nevezzük.

A szocializáció fogalmát többen többféleképpen megfogalmazták nézzük meg ezeket a megközelítéseket:

„ A társadalomba való beilleszkedés folyamata, amely során az egyén megtanulja megismerni önmagát és a környezetét, elsajátítja az együttélés szabályait, a lehetséges és elvárt viselkedésmódokat.”¹

"A szocializáció egy olyan interakciós folyamat, amely révén az egyén viselkedése úgy módosul, hogy megfeleljen a különböző társas rendszerek tagjai által vele szemben támasztott elvárásoknak. ”²

"A szocializáció egy olyan folyamat jelenet, amely során az ember biológiai, és pszichológia adottságai és hajlamai révén szociálisan kompetens személlyé válik. A folyamat során kifejlődnek azok a tulajdonságai, amelyek képessé teszik a hatékony cselekvésre a környezetében és a társadalomban továbbá a kialakult státuszának dinamikus fenntartására az élete folyamán. ”³

2. 2.Szocializáció elméleti irányzatai

Biológiai – érési irányzat

Gesell: a szocializáció előfeltétele az érettség

Tanuláselméleti – szociális irányzat

Bandura: a szocializáció tanulási folyamat és a környezettől függ.

Kognitív (univerzális) konstruktivista irányzat

Piaget, Kelly: a szocializáció egyenlő a kognitív stílus fejlődésével, egy világszemlélet elsajátítása, a fejlődésben szakaszok vannak, a gyerek aktív alakítója a

¹ Bagdy Emőke 1986

² Buda Béla 1984

³ Hurrelmann 1988 ismerteti Furnham 1997

szocializációnak.

Pszichoanalitikus irányzat

Freud: a szocializáció funkciója, lefaragni a gyerek elfogadhatatlan törekvéseit, hogy ösztönlényből társadalmi lényvé váljon.

Genetikus irányzat

Cattel: a szocializáció genetikailag determinált, az hogy ebből mi valósul meg, a környezettől függ.

Etológiai irányzat

Lorenz: a szocializációról az állati viselkedések tanulmányozásával még többet tudhatunk meg.

Kultúraantropológiai irányzat

Margaret Mead: az elmélet azt vallja, hogy a fiatalok a társadalom idősebb tagjaitól tanulják meg szerepüket a világban. Az idősebb generáció hiánya vagy inkompetenciája miatt, a fiatalok egymástól tanulják meg az adott helyzetekre adandó helyes válaszokat. Emiatt a szerepek felcserélődnek, a fiatalok adják át tudásukat az idősebbeknek, a szocializáción alapuló kultúrákat.

A szocializáció folyamatát megértsük ismernünk, kell, hogy az egyén milyen fejlődési szakaszokon megy keresztül élete során.

3. 3. Az egyén fejlődése – a szocializáció folyamata

Újszülött kor – az első 6 hét

A csecsemőnek a születés pillanatától egy megváltozott környezethez kell alkalmazkodni, a biológiai környezetből a társadalmi környezetbe kerül. Már az első pillanattól alkalmazkodnia kell a fizikai hatásokhoz (hang, fény, hőmérséklet), valamint a saját anyagcsere változásaihoz, itt a légzés és a táplálkozás változásait említhetjük. A csecsemő alkalmazkodását a feltétlen reflexek segítik a szopó reflex, a fogó reflex, tüsszentés, ásítás, csuklás, reflexes mosoly, légzés, ürítés. Az újszülött nem passzívan van jelen a környezetében, hanem a veleszületett reflexekkel kapcsolatot tart a külvilággal, a 6–7 héten megjelenik a felélénkületi reakció (mosoly, amikor meglátja az anyát, vagy a cumisüveget ez már feltételes reflex) Kialakul egy sajátos emocionális szintű anya–gyermek kapcsolat. Az anya ebben az időszakban csak a gyerekekkel foglalkozik, eteti, ringatja, megnyugtatja. Az anya személye a legfontosabb az újszülött életében.

Csecsemőkor –1 évig

A SZOCIALIZÁCIÓ FOLYAMATA ÉS SZINTEREI, A SZOCIÁLIS IDENTITÁS KIALAKULÁSÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Anya és a csecsemő között szimbiotikus kapcsolat alakul ki, már a második hónaptól a gyerek meg tudja különböztetni az anyát az őt gondozó többi személytől.

Másképpen reagál és viselkedik, ha megpillantja őt. Fontos ebben a szakaszban a testközelség, az ölelés, a szemkontaktus, ez a feltétel nélküli szeretet kialakulásának időszaka. Ez a szeretetkapcsolat, megalapozza a gyermek későbbi érzelmi és értelmi fejlődését. A szeretet hiánya a későbbiekben antiszociális viselkedést eredményezhet.

Itt említhetjük meg Spitz kísérletét, aki négy különböző gyermekcsoportot hasonlított össze fejlődésük jellege és üteme szempontjából.

- Leányanyák gyermekei
- Akik a börtönben születtek és növekedtek
- Egy halászfalu gyermekei
- Nagyvárosi értelmiségi családok gyermekei

Spitz eredményei azt igazolták, hogy az anya-gyermek kapcsolat döntő, meghatározó a szocializációs folyamatban.

	ÁLLAMI GOND.	BÖRTÖNBEN	HALÁSZFALU	NAGYVÁROS
A fejlődés üteme - az anyával való együttlét fontosabb, mint a fejlődés tárgyi körülményei	Az első életév végére a többi csoporthoz képest 40%-os lemaradás	1-4%-kal lassúbb fejlődés	egyenletes	egyenletes

Hospitalizáció

Az anyától való megfosztottság a kisgyermek személyiségfejlődésében maradandó nyomot hagy, ezt a jelenséget hospitalizációnak nevezzük.

A hospitalizáció megjelenési formái a gyermek érdeklődésének a beszűkülése, a kapcsolatok elsivárosodása, visszaesés a tevékenységekben. Ez a jelenség leginkább állami gondozott gyerekeknél figyelhető meg, de kiválthatja hosszabb kórházi kezelés is.

Bowlby diszharmonikus anya-gyermek kapcsolatra hívja fel a figyelmet, mely családi helyzetben alakul ki, ezt nevezik rejtett érzelmi elhagyásnak. Az anya szereti a gyereket, de rosszul szereti. Például: a követelményhez nem kötődő szeretet, vagy túl szigorú elvárások a gyermekkel szemben.

Fél éves kortól már gesztusokból és mimikából álló kommunikációs rendszer alakul ki a csecsemő és a felnőtt között. A csecsemő szülőre vagy gondozójára gyakrabban mosolyog. A csecsemők sírása spontán, a sírást jelzőrendszerként használja. Az anya már tudja, hogy mi a sírás oka gyermeke éhes, fázik, melege van, vagy beteg lesz.

Erikson szerint csecsemőkorban a legfontosabb a bizalom kialakítása, a gyermek első szocializációs teljesítménye, hogy képes látóteréből kiengedni az anyát, az anya megbízható belső bizonyossággá válik.

Tehát röviden összefoglalva ez az időszak egy intenzív tanulási folyamat a gyermek – anya és a szülők számára. Megtanulják a gyermek viselkedése által közvetített üzeneteket, és azt, hogy hogyan válaszoljanak ezekre.

Kialakul a csecsemőben bizonyos személyek iránt érzett vonzódás ez a szocializáció egyik alapvető lépcsőfoka. Az elsődleges kapcsolat – amely rendszerint anya és gyermeke között jön létre – olyan viszonyra válik, amely erős érzelmi tartalommal telítődik, és amelynek alapján komplex társadalmi tanulási folyamatok indulnak el.

Kisgyermekkor 1–3 évig

Ha a testi fejlődést nézzük a gyermek ebben az időszakban két lábra áll, 9–15 hónapos kor között elindul. A mozgás funkciókat tekintve a nagy mozgások fejlődnek leginkább (ugrás, futás, bukfenc). Az értelmi fejlődés következtében erre az időszakra tehető a szobatisztaság kialakulása.

Beszédfejlődés felgyorsulása: először a csecsemő gógicsél – gügyög – azokat a hangokat gügyögi, amit a környezetében hall, majd passzív beszéd időszaka következik. Az első szavak megjelenés (papa, mama) 1 éves korra tehető. 1,5–2 éves kor között a gyermek már két szavas mondatokat alkot. 2–2,5 éves kor között megjelenik az információgyűjtő funkció. 3–3,5 év között Miért időszak.

Kisgyermekkorban a szomatikus és pszichikus fejlődés egyik forrása a játék. A gyermek először egyedül játszik, majd játszótársat is igényel ehhez a tevékenységhez. A játékon keresztül a gyermekek tovább javítják testkoordinációjuk mászás, lépcsőn járás, ugrálás. Újabb képességeket próbálnak ki, utánoznak másokat.

Mildren Parten a következő szakaszokra osztotta a játék fejlődését

- Magányos, független játék
- Párhuzamos tevékenység – utánoz más gyerekeket, de nem kapcsolódik be
- Tevékenységükbe
- Asszociatív játék 3 éves kortól – figyel, válaszol arra, amit a többiek tesznek, de saját kedve szerint cselekszik.
- Kooperatív játékok 4 éves kortól – együtt működnek egymással

Értelmi fejlődés

A gyermek világa a mozgás következtében kitágul, rájön, hogy képes megváltoztatni környezetét. Felismeri, hogy környezetének tárgyaitól és személyektől függetlenül létezik, kezd kialakulni az én tudata.

Ebben az időszakban alakul ki a nemi hovatartozásnak a tudata. Megtanulja, hogy ő fiú vagy lány, megismeri a saját testét. A nemek közötti különbözőséget öltözködésből, hajviseletből majd a nemi szervek megfigyeléséből veszi észre.

Óvodáskor 3–6 évig

Általánosságban a következő változásokat figyelhetjük meg:

A gyermek fejlődésének egy új szakaszába lép, kibontakozik az önállósága, és a felnőttek irányításával számos cselekvést, saját el. Tevékenységében fontos szerepet tölt be a játék, mely elsősorban utánzásra épül. Kognitív folyamatok közül előtérbe kerül a képzelet a fantázia, meseszöveg, csak arra tud figyelni, ami igazán felkeltette az érdeklődését. Hatalmas mozgásigénnyel rendelkezik. Gyorsan fejlődik önmagáról kialakított képe, és az én tudta.

Az óvodáskor együtt jár a testalkat változásával jellemző a hengeres testalkat, rövid végtagok nagyobb fej, 6 éves kortól a test megnyúlik és arányosabbá válik. Mozgásfejlődésük következtében óvodáskorban a gyermek járása biztonságossá válik, komplex mozdulatok hajt végre, és összehangolt mozgásra képes. A kézfej csontosodása ebben az időszakban megy végbe és ezáltal képes lesz finom mozgást igénylő műveletek elvégzésére (például: ollóval vágás, varrás, ceruzával rajzolás).

Emlékezet fejlődése

A gyermek ebben az időszakban hatalmas mennyiségű ismeretet képes az emlékezetébe vésni a korszak elején ez önkéntelen jellegű, majd később szándékossá válik (verseket,meséket,dalokat akar tanulni.)Törekszik az ismeretei növelésére (MIÉRT korszak). A személyiség fejlődésének szempontjából az óvodáskori bevéséseknek hatalmas szerepük van. Az első emlékeink, amit fel tudunk idézni 3–4 éves korra tehetőek. Ebben az időszakban kapcsolódik be az emlékezet a személyiség kialakulásának folyamatába.

Gondolkodás fejlődése

A gyermek képzelet működéséhez emlékek, tapasztalatok, korábbi átélések szükségesek, a gyermek ebből egy egységes egészet hoz létre, tehát a képzelet az emlékezetre épül. A 3–4 éves gyermek képzeletét az érzelmek irányítják. A képzelet egyik éltetője a mese, legfőbb funkciója a vágykeltés és a hiányzó ismeretek pótlása. A gyerekek gyakran a mesét úgy élik meg, mint valós eseményeket, később azonban már kialakul mesetudat, vagyis a gyermek el tudja különíteni a mesét a valóságtól.

Óvodáskorban a gondolkodás még összefonódik a többi megismerési folyamattal, nem önálló pszichikus tevékenységként jelenik meg. Megjelenik azonban a szemléletes gondolkodás, ami azt jelenti, hogy egy képről vagy tárgyról felidézi az összes tapasztalatot, ami a tárgyhoz köthető. Emellett jellemzi őket az egocentrikus gondolkodásmód, tehát mindent magához viszonyít térben, időben, célban.

Akarati fejlődés

A gyermek kipróbálja, hogy mit tud elérni, mire képes, hogyan változik meg a világ saját tevékenysége által. Ebben a korszakban jelenik meg a dackorszak, ami elkerülhetetlen, és nem zajlik problémamentesen. A gyermek kompetenciára és önállóságra, való törekvése a szülő kétféle képen reagálhat megengedő bátorító magatartással, vagy tiltó korlátozó hozzáállással.

Hogyan hatnak ezek a magatartásformák a gyermek személyiségének az alakulására.

"A TILTÁS negatív kompetenciakészítés:

- csökken az önbizalom
- negatív énkép
- felelősség áthárítása külső személyre
- függőség
- nem tud önállóan dönteni
- feladja célt és a megoldást indulata síkra tereli (hiszti, kétségbeesés, agresszió)

A BÁTORTÍTÁS pozitív kompetenciakészítés

- erősödik az önbizalom
- pozitív énkép
- felelősség vállalása
- döntésképes
- önálló
- a célt megvalósítja " 4

Nemi szerepek

A nemi szerepek kialakításánál nagy szerepet játszanak a szülők és tágabb környezet elvárásai, és normarendszerei. Ez a következőképpen valósul meg, hogy a gyermeket nemének megfelelő ruhákba öltöztetjük, olyan játékokat vásárolunk, és a nemének megfelelő magatartását jutalmazzuk.

Freud 3-6 éves időszakot genitális szakasznak nevezi, a gyerekek felismerik a nemek közötti különbséget, a fiúknak van valamijük a lányoknak nincs. Megjelenik a kasztrációs félelem. A gyerekek megtanulják elfojtani a szülei iránti erotikus vágyaikat, amikor elérik az ödopális szakaszt.

Erikson a következőképpen határozza meg ezt az időszakot a gyermek lassan leválik a szülőről, örökös ellentét jellemzi az ösztönök és a szociális lehetőségek között. Kialakul a lelkiismeret, és büntudat, a gyermek közel áll az önszabályozáshoz.

⁴ Segítő kapcsolat Inter Techno-H Kft Budapest 1997.

Kortárs csoportok szerepe

A gyermek előtt kitágul a világ, kikerül a szűk családi körből, és fokozatosan egy közösség tagjává válik. Megjelenik az együttes tevékenységek igénye, szerepjátékok (4–5 éves korban a gyermek eljátssza a felnőtt szerepét).

Csak ebben a szakaszban alakul ki az Én tudat: megtanulja megkülönböztetni a relatív Ént, és a felépített Ént. Öt éves kor táján válik a gyermek autonóm cselekvő személyiséggé.

Kisiskoláskor 6–10 évig

Megváltozik a gyermek életmódja, teljesen más lesz életritmusa, a tanulás válik fő tevékenységgé. Értékmérés alapjává az válik, hogy a gyermek milyen teljesítményt nyújt az iskolában. Megváltozik a gyermek státusza a családban, a szülők a gyermek magatartását az iskola által képvisel elvárások alapján ítélik meg. A tanulás megváltoztatja a gyermek pszichikumának a további fejlődését, az önkéntelen folyamatokat a szándékos folyamatok váltják fel.

6–7 éves gyermek általában már vágyik az iskolába és rendelkezik, azokkal a képességekkel és tulajdonságokkal, amelyek az iskolai tanuláshoz szükségesek.

Az iskola érettség feltételei:

- testi alkalmasság – a gyermeknek az első megnyúlási fázist el kell érnie, meg kell történnie az első alakváltozásnak
- értelmi fejlődés – tartós figyelemre legyen képes (legalább 15 perc), elemi fogalmakkal kell rendelkeznie, mennyiségi fogalmakkal tisztában kell lennie, elemi készségekkel (beszéd, rajz, írás)
- erkölcsi-érzelmi kritériumok – feladat és kötelesség tudat, felelősség érzet, akarat, önfegyelem bizonyos szintje
- szociális alkalmasság– közösségi életbe való beilleszkedés képessége

Az iskolaéretlenség oka lehet:

- betegség miatt retardált fejlődés
- ingerszegény környezet és nevelési hibák
- ha gyermek éppen csak betölti a 6 életévet

Emlékezet

Kisiskoláskorban fontos szerepe van az emlékezetnek, a szándékos emlékezet feltétele, másrészt következménye az iskolai tanulásnak. Ebben a korban az emlékezetre a szemléletesség, konkrétság, és realizmus jellemző. Elsősorban a gyermekek a szemléletes jelenségekre és a tárgyi dolgokra emlékeznek, csak fokozatosan halad az emlékezet az elvont tartalmak irányába. Még mindig jelentős szerepe van az emlékezetben az érzelmeknek.

Gondolkodás

A gyermek a tárgyak lényeges jegyeit kezdi felismerni, kibontakozik az elemi fogalmak rendszere, hierarchiája, alá-fölé rendeltségi viszonya. Mindenfajta gondolkodási művelet megjelenik és megfigyelhető a magasabb absztrakt gondolkodás is.

Társas kapcsolatok

Ebben az időszakban a gyermeknek nagyon erős a felnőtthez való kötődése, de már felnőttek felügyelete nélkül sok időt töltenek kortársaik körében. Meg kell tanulniuk, hogy hogyan alakítsák saját helyüket a csoportban, hogyan viselkedjenek. Ebben sokat segítenek az erkölcsi és társadalmi szabályok.

A gyermekek szolidárisak egymással, de egyben megjelenik a rivalizáció, ami azt is jelentheti, hogy bizonyos körülmények között fontosabb a gyermektárs a felnőtteknek való engedelmességnél. A gyermek célja nem felnőttek dicséretének elnyerése, hanem a másiklegyőzése.

Engedelmség és belátás

A gyermek, amikor kezdi az iskolát 6–7 évesen, legfőbb kötelességének érzi engedelmeskedni a felnőtteknek. Ez azt jelenti, hogy végrehajtja a mások által hozott törvényeket, és a szabályokat betű szerint követi.

9–10 éves korra alakul ki a gyermeknél az autonóm erkölcs, hogy a szabályokat már nem engedelmségből, hanem belátásból követi. A szabálykövetés nem szó szerint történik, hanem a szellemnek megfelelően.

Serdülőkor 10–18 évig

A serdülőkor átmenetet jelent a gyermekkorból a felnőttkorba, a személyiség fejlődésben jelentős változásokat eredményez ez az időszak. A biológiai változások mentális változással járnak együtt. A serdülőkort három részre oszthatjuk korai pubertás – amikor a biológiai változások megkezdődnek, középső pubertás – amikor biológiai változások kiteljesednek, késői pubertás – a pszichológiai problémái megoldódnak. Ez az időszak konfliktusokkal terhelt, problémákkal teli, szélsőséges viselkedések jellemzik.

Freud ezt az időszakot késői genitális szakasznak nevezi.

Eben az időszakban jelenik meg az önismereti igény „Milyen vagyok?”. A serdülő viselkedését az énség uralja (önző, dicsekvő). Példaképet választ és azonosul velük, követi a példájukat (lehet valamilyen együttes). Magamutogatás jellemzi, megjelenik a gyűjtőszenvédély. Érdeklődéssel nyitottsággal fordul a világ felé.

A serdülő nem gyermek, de még nem is felnőtt, nem tartozik igazán még egyik csoporthoz sem. Ebből kifolyólag érzékeny, emocionálisan instabil, kiegyensúlyozatlan viselkedés jellemzi. A serdülőkor egyik legfontosabb problémája a nemi érés, az emberi szexualitás, ami biológiai és társadalmi hatások összefüggésében alakul ki.

A serdülőket leginkább jellemzi:

- Hazudik
- Lusta
- Szentelen
- Szerelmes

Ifjúkor 25 évig

Az egyén már nagykorú testileg érett, érzelmileg higgadt, de még anyagilag nem független szüleitől. Az egyén kiszakad az intézményes keretek közül, befejezi a tanulmányait. Önállóan kell megkeresnie a helyét a társadalomban, ehhez feltétlenül szükséges a társadalom támogatása és elfogadása.

Ezt a korszakot jellemzi az önfegyelem fejlődése, erkölcsi-etikai érzék fejlődése, életmód változtatás, és párválasztás.

Felnőttkor

A biológiai fejlődés befejeződött, a testi növekedés elérte a csúcspontját, a személyiség kialakult. Az egyén ismeri a vele szemben támasztott követelményeket, alkalmas a munkavégzésre, a családalapításra. A felnőtt a társadalom teljes jogú aktív tagja, aki teljes kapcsolat rendszerrel rendelkezik.

Öregkor

Társadalmi szempontból óriási változások mennek végbe az aktív élet befejezése, a nyugdíjazás. Biológiai szempontból klimax a nemi működések megszűnése, nőknél 45–55 év között, míg férfiaknál 50–60 év között zajlik le ez a folyamat. Gyakran jellemzi ezt az időszakot szellemi leépülés.

A primitív társadalmakban az idősek bírtak a legnagyobb tekintéllyel, a fiatalabb korosztály gondozta őket. Mára már ez megváltozott, a mai társadalomban az idősek kénytelenek háttérbe szorulni, mert a technikai fejlődés miatt kimaradnak az információkból. A fiatalabb és idősebb korosztály az urbanizáció miatt térben eltávolodik egymástól, mert megszűntek a többgenerációs családok.

4. 4.A szociális identitás kialakulás

Szocializáció mechanizmus

A szociális identitás kialakulása, a szocializáció mechanizmusával megy végbe, mely egy szociális tanulást jelent. Szocializáció mechanizmus szakaszai a következők utánzás, modellkövetés, azonosulás, interorizáció.

Utánzás

A fejlődés során a leghamarabb az utánzás jelenik meg, nagyon sok viselkedésformát utánzással sajátítunk el. A csecsemők 7-8 hónapos korban kezdenek el utánozni. Az utánzás kezdetleges formája a cirkuláris reakció. Először a szülő utánozza a csecsemőt, majd a csecsemő egy másik személy közvetítésével utánozza saját magát. Késleltetett utánzást a gyermekeknél 1,5 - 2 éves kor körül figyelhetünk meg. Ilyenkor a gyermek már másnap is emlékszik egy adott mozdulatra és be tudja mutatni azt. Megkülönböztetünk szándékos és önkéntelen utánzást. Az utánzásban nagyon fontos szerepet játszik a jutalmazás és a büntetés.

Modellkövetés

Az utánzásnál magasabb szintű tanulási folyamat, itt a gyermek már nem mindenkit utánoz, csak azt a személyt, akit modellül választott. A tanulás modellválasztás alapján megy végbe.

A modellválasztásnál szerepet játszhatnak a következő tényezők:

- szerepirigység - a gyermek irigyli a felnőtt szerepet, ezért átveszi a felnőttre jellemző magatartásformát
- szociális hatalom - hagyományos családokban az apa tölti be ezt a szerepet, míg modern családban anya is betöltheti
- büntetés elkerülése - azért válassza modellül azt a személyt, mert fél az illetőtől, aki esetleg megbüntetné őt
- a modell sikere alapján - a kisebb testvér látja, hogy testvére mivel ér el sikereket és követi őt ebben

Azonosulás (identifikáció)

A pszichoanalízis egyik kulcsfogalma, Freud nevéhez kötődik. Az azonosulás során az egyén kiválaszt egy modellt és megpróbál, olyan lenni, mint a modell, átveszi a viselkedési mintákat és beépül a személyiségébe. A szándékosan vagy spontán választott modelltől átvett viselkedési minták a személyiségbe beépülve annak részévé válnak. Az azonosulás során a hangsúly a választott modellel való kapcsolat fenntartásán van. Például az első azonosulást az anya váltja ki, amikor otthagyja a gyereket, az anya távollétében megjelenik a separációs félelem, amit a gyerek azzal old, hogy úgy kezd viselkedni, mint az anya.

Belsővé tétel (interorizáció)

A szociális tanulás legmagasabb szintje. Amikor az egyén azért fogadja el másik személy befolyását, mert egybevág a saját értékrendszerével, és így annak átvétele magában is jutalomértékű. Az átvett viselkedésforma, érték, vélemény függetlenedik a forrástól, és szervesen beépül a személyiségbe, azaz belsővé válik.

SZOCIÁLIS SZEREP

A szociális tanulásban az egyén szociális szerepeket sajátít el.

A szerepek a státusznak megfelelő, normák által szabályozott viselkedési formák. A modellkövető a szereptanulás által elsajátítja azokat viselkedési formákat, amelyek a szerepek megvalósításához szükséges. A folyamat közben belsővé válnak azok a normák, amelyek a viselkedést szabályozzák. Ennek következtében az egyénben kialakul az én azonos magatartás. A szocializáció szakaszaiban megvalósul a külső – környezeti hatások belsővé válása, ez által kialakítja és formálja a személyiség erkölcsi arculatát, autonómiáját.

STÁTUSZ

Státusz azokat a pozíciókat jelenti, amelyeket életünk során a társadalomban betöltünk.

Ezek a státuszok lehetnek:

Életkori státuszok	gyermek, felnőtt, öreg
Nemi státuszok	férfi, nő
családi státuszok	szülő, gyermek
Foglalkozási státuszok	tanár, diák

NORMA

A norma magában foglal mindenféle viselkedésszabályt:

- a jog által megfogalmazott követelményeket
- az erkölcsi és illemszabályokat
- közvetlen környezetünk szabályait.

A társadalomban a normák differenciáltan jelennek meg, esetleg sajátos színezetet kapnak a társadalom kisebb egységeiben, érvényességük különböző mértékű lehet az életkori szerepekben. Más és kevesebb norma szabályozza a kisgyermek és az idős viselkedését, mint a felnőttét.

Megkülönböztetünk nyílt és rejtett normákat.

Nyílt normák – egyértelműen meg vannak fogalmazva, könnyen felfoghatóak, esetleg érzelmileg nehezebb elfogadni. (udvariasság normái)

Rejtett normák – a kellemes vagy kellemetlen tapasztalatok igazítanak el minket, a társadalomjutalmazó vagy büntető szankciókkal biztosítja a megvalósulását.

SZEREPTANULÁS

A szereptanulás interakciókon keresztül megy végbe, két vagy több személy közötti viselkedésre vonatkozik. A szereptanulás során elsajátíthatjuk, hogy a velünk azonos pozíciót betöltő személyekhez hasonló módon viselkedjünk, érezzünk, és lássuk a világot. Meg kell tanulnunk, hogy a szerep megvalósítása folyamán hogyan biztosítsuk a más emberekkel való eredményes interakciót, és meg kell ismernünk a szereppartner szerepét is.

SZEREPKONFLIKTUSOK

Szerepek közötti konfliktus azt jelenti, hogy az egyében egyszerre két vagy több státusz válik aktívá, például: anya – tanárnő szerep.

Szerepen belüli konfliktusokról akkor beszélünk, ha az elvárások nincsenek összeegyeztetve, például: egyszerre várjuk el a gyerektől az engedelmességet és felnőtt viselkedést.

Személy–szerep konfliktusok bekövetkezése esetén az egyénnek olyan értéket, hitet, belső meggyőződést kell feláldoznia a szerep teljesítésekor, ami összeegyeztethetetlen személyiségével, és kompromisszumra kényszerül.

Feszültség csökkentésének 5 módja:

- kilépés a helyzetből (általában nincs rá mód)
- figyelem megosztása (egy szerepre koncentrálnak)
- racionalizálás (megpróbálunk, magyarázatot keresni miért nem tudunk megfelelni az elvárásoknak)
- kompromisszum képzés-keresés: a konfliktusos szerepet átalakítani úgy, hogy az igénynek jobban megfeleljen. A szerep elvárásaiból engednek egy kicsit
- kábítás: a konfliktus rossz élményétől az egyén nyugtatók, kábítók segítségével akar megszabadulni. Leggyakoribb az alkoholba való menekülés. A legutolsó a menekülés, ami öngyilkosság útján történhet. (Tolsztoj)

5. 5.Deviáns magatartás – Reszocializáció

"Deviancia: a társadalmi normáktól való eltérés. A "deviál" (latin jelentése elhajlik, eltér) szóból van képezve."⁵

⁵ Bakos Ferenc: Idegen szavak és kifejezések szótára

Tehát a deviáns magatartási forma az, amikor az egyén eltér a társadalmi normák követelményeitől. Deviáns magatartási formák például az alkoholizmus, a bűnözés, a lelki mentális betegségek, a viselkedészavar, az öngyilkosság, a kábítószer fogyasztás. A deviancia megjelenése valamilyen szocializációs zavarra vezethető vissza. (Például az egyik szülő vagy mindkét szülő elvesztése, a szeretet hiánya, konfliktusok viták a családban, szerepkövetés – az apa alkoholizálása) Kialakulásában szerepet játszik az egyén egész múltja, valamint fejlődés története.

Reszocializáció

Ha az egyénnek a korábban követett viselkedési formától eltérő mintákat kell elsajátítani és követnie, akkor reszocializációról beszélünk. Az egyén személyiségében és gondolkodásmódjában drámai változások következhetnek be. Például börtönbe kerül, vagy bevonul egy laktanyába.

Bruno Bettelheim végzett ezzel kapcsolatosan vizsgálatokat, a náci által koncentrációs táborokba hurcolt emberek reszocializálódását vizsgálta.

6. 6.A szocializáció szinterei

A szocializáció szinterei, azok a csoportok intézmények, társadalmi helyzetek, melyekben a szocializáció alapvető folyamatai végbe mennek.

1.Család – elsődleges szocializációs szintér

A család a társadalom alapegysége, és egyben a legősibb intézménye. A családok őrzik és adják tovább a társadalom kezdeti óta a hagyományt, a kultúrát, az értékeket, a hitet. Az emberiség több tízezer éves történelme során a házasság intézménye fennmaradt, és népszerűségéből nem sokat veszített. A házasság intézményének különösen a gyermeknevelésben betöltött szerepe ma is meghatározó, de egyre több pár dönt úgy, hogy együttélését nem szentesíti házasságkötéssel, élettársi kapcsolatban nevelik gyerekeiket.

A modern társadalmakban a korai szocializáció többnyire szűk családi körben történik, ezt tekintjük az elsődleges szocializációs szintérnek. A család biztosítja a gyermek gondozásának a feltételeit, és biztosítja a személyiség fejlődését is.

Családi szocializáció háromféle típusú lehet:

- gyermekközpontú
- - felnőtt központú
- fejlődés központú

Természetesen a szocializációt befolyásolja az, hogy család milyen környéken él, és milyen társadalmi osztályhoz tartozik. A gyerekek a szüleikre, vagy az őket körülvevő közösség tagjaira jellemző viselkedésformákat veszik át.

A szociális tér növekedésével elsősorban a kortárs csoportok jelentősége fokozódik.

2. Intézmények – másodlagos szocializációs szintér

Kortárs csoportok

Piaget szerint a kortárs csoportok demokratikusabbak, mint a szülő és gyermek kapcsolat. Egyenrangúak benne a tagok, a szabályokat és a viselkedési formákat szabadon alakítják. Minden nemzedéknek meg van a maga kortárs csoportja.

Óvoda, Iskola

Óvoda az első intézmény, amikor a gyermek távol van a szülőtől, a kortársak kerülnek előtérbe, rendkívül fontossá válik a társakkal való együttlét. Nagyon erős személyiségformáló hatása van, és egyben felkészíti a gyermeket az iskolai oktatásra.

Az iskola szándékos szocializációs szintér, az iskolai oktatás egy szabályozott folyamat, amely meghatározott tanterv alapján működik. Emellett beszélünk kell egy rejtett tantervről, ami mindaz, amit a gyermek az iskolában a tanterven túl elsajátít. (pontosan kell elvégezni a feladatokat, csendben kell lenni, betartani az iskolai szabályokat). Az oktatás egyben nevelés is, kultúrát ad át, és viselkedés módokat közvetít a tanulók felé.

Munkahely

A felnőttek idejük nagy részét a munkahelyen töltik, ahol egy közösség tagjai. Minden közösségnek meg van a maga kultúrája, értékrendje, szabályai, amihez alkalmazkodni kell.

Tömegkommunikációs eszközök

A mai világban tömegkommunikációs eszközök befolyásolják az egyének viselkedését és nézeteit. Olyan információt közölnek, amit az egyén másként nem tudna megszerezni.

Tehát megállapíthatjuk a szocializáció elsődleges szintere a család, majd később – a gyermek növekedésével egyre nagyobb szerepe lesz a tágabb környezetnek, a kortársaknak, az óvodának, az iskolának, tágabb értelemben az egész társadalomnak.

	Elsődleges szocializáció	Másodlagos szocializáció
Mikor zajlik	a gyermekkorban	felőtt korban
Fő szintere	a család	kortárs csoportok, intézmények (iskola, munkahely, klub)
Mi történik	Kialakulnak az alapvető szokások, viselkedésminták, értékek	Újabb szokások, viselkedés-minták, értékek kialakulása, amelyek ellentétesek lehetnek a korábbiakkal – tovább szövi, ill. megváltoztatja az elsődleges szocializáció során elsajátítottakat

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1.Feladat

Saját tapasztalataira–ismereteire támaszkodva, hogyan fogalmazná meg a szocializáció folyamatát? Írja le, majd beszéljék meg a csoportban ki milyen megoldásra jutott.

2.Feladat

Az anya–gyermek kapcsolatának a kutatásával kik foglalkoztak, és milyen kísérleteket végeztek, keressen rá az interneten, majd beszéljék meg.

3.Feladat

Olvassa el az esetet és írja le, hogy Ön mit válaszolna az anya kérdésére!

Jelenleg külföldön élünk most fél éves a kislányunk, úgy néz ki 1–2 évet külföldön fogunk tartózkodni, mert a férjemet ide köti a munkája. Sajnos eddig nem sikerült kapcsolatokat kiépítenünk. A nap nagy részét kislányommal kettesben töltjük, eddig úgy vettem észre nem zavarja. Hazalátogattunk a múlt héten Magyarországra és a gyerek nagyon élvezte a nagycsaládot, a barátokat. Félek, hogy a gyerekek szocializációs problémái lesznek később?

4. Feladat

Saját ismereteire építve gondolja át is írja le, hogy az egyén élete során milyen fejlődési szakaszokat különböztetünk meg?

5. Feladat

17 éves voltam, amikor anyámék elváltak, nagyon sokat veszekedtek, sokszor én mentettem meg anyám életét. Nagyon szerettem apámat, de a válás után anyámmal maradtunk. 18 éves koromig egy kortyot sem ittam. Majd apám a válás után öngyilkos lett, lelkiismeret furdalásom volt, felelősnek éreztem magam a halálában. Utána elkezdtem lecsúszni a lejtőn mindennap szinte a haverokkal ittam, majd felvettem főiskolára ott is folytattam. Nincs barátnőm, nincs családom, egyedül vagyok. Többször összetörtem magam, kezeltek a pszichiátrián, még a munkahelyem meg van.

Milyen deviáns magatartási formát ismer fel, mire vezethető vissza?

6.Feladat

A családban 2 gyermek van, a nagyobbik gyermek 12 éves sporttagozatos iskolába jár, ahol az úszásban kiváló eredményeket ért el. Több versenyen részt vett, ahol első helyezést ért el. Oktatói azt mondják ígéretes tehetség. Szülei nagyon büszkék rá. A kisebbik gyerek most hét éves, és választani kellett, hogy milyen iskolában kezdi el tanulmányait, ő is a sporttagozatos iskolába írtatták be szülei, mert oda szeretne járni. Mindig felnézett testvérére, és ő is szeretne minimum ilyen sikereket elérni.

A szocializáció mechanizmusának mely szakaszát ismeri fel!

7.Feladat

Gondolja át és írja, le Ön jelenleg milyen státuszokat tölt be, utána együttesen beszéljék meg a megoldásokat!

Megoldások

1.Feladat

Megszületésünktől életünk végig tartó folyamat, mely során kialakul személyiségünk. Képesek leszünk a társadalom és a környezet elvárásainak megfelelni, amiben élünk. A legmeghatározóbb szocializációs szerep a családnak van, és ha a család nem tudja biztosítani a megfelelő feltételeket a gyermek számára a szocializáció során, antiszociális magatartási forma jelentkezhethet, a későbbiekben pedig deviánssá válhat az egyén.

2.Feladat

Az anya-gyermek kapcsolatának a kutatásával Harlow, Spitz, Bowlby, Danzinger-Frank foglalkozott. A megjelölt weboldalon elolvashatja, hogy milyen kísérleteket végeztek. http://sargarigo.sch.bme.hu/pszichologia2/tetelek/anya_gyerek.doc (2010.08.10.)

3.Feladat

A gyerekeknek nem lesznek szocializációs problémái, mert 2,5 – 3 éves korig a gyermek életében a legmeghatározóbb személy az anya és az apa. Az a fontos, hogy egy nyugodt kiegyensúlyozott légkör vegye körül, amit elsősorban az anya jelenléte biztosít számára. Ebben az időszakban még nem feltétlenül szükségesek a kortárs csoportok a gyermek életében.

4.Feladat

Újszülöttkor, Csecsemőkor, Kisgyermekkor, Óvodáskor, Kisiskoláskor, Serdülőkor, Ifjúkor, felnőttkor, Öregkor

5.Feladat

Alkoholizmus

A deviancia mindig valamilyen szocializációs problémára vezethető vissza. Ebben az esetben az alkoholizmus kialakulása visszavezethető a rossz családi légkörre az anya és az apa folyamatosan veszekedtek. Ebben a légkörben nevelkedett a gyermek, és a rossz mintakövetés valósult meg (a gyermek az apa mintáját követte).

6.Feladat

Modellkövetés. A nagyobbik testvér sikerei alapján, dönt úgy a kisebbik gyerek, hogy követi őt ezen az úton.

7.Feladat

Életkori státusz szerint: felnőtt, Nemi státusz szerint: férfi, nő, Családi státusz szerint: szülő
Foglalkozási státusz szerint: diák

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1.Feladat

Bagdy Emőke, hogyan fogalmazza meg a szocializáció fogalmát?

2.Feladat

Kinek a nevéhez, és mely irányzathoz köthetőek a felsorolt megállapítások?

1. A szocializáció genetikailag determinált, az hogy ebből mi valósul, meg a környezettől függ.
2. A szocializáció előfeltétele az érettség.
3. A szocializációról az állati viselkedés tanulmányozásával még többet tudhatunk meg.
4. A szocializáció funkciója lefaragni a gyermek elfogadhatatlan törekvéseit, hogy ösztönlényből társadalmi lénygé váljon.
5. A szocializáció tanulási folyamat és a környezettől függ.

1.Név: _____ Irányzat: _____

2.Név: _____ Irányzat: _____

3.Név: _____ Irányzat: _____

4.Név: _____ Irányzat: _____

5. Név: _____ Irányzat: _____

3. Feladat

Döntse el igaz vagy hamis a feltett állítások!

6. Már a 2. hónaptól a csecsemő meg tudja különböztetni az anyját az őt gondozó személytől.
7. Erikson szerint a kisgyermekkorban legfontosabba bizalom kialakulása.
8. Az anyától való megfosztottság a gyermek személyiségfejlődésében mély nyomot hagy.
9. Kisgyermekkorban a szomatikus és pszichikus fejlődés egyik forrása a játék.
10. A felélénkületi reakció a 3. hónapban jelenik meg a gyermeknél.
11. Az óvodáskor együtt jár a testalkat változásával.
12. Az gyermek az első emlékeit, amit fel tud idézni 5-6 éves korra tehető.
13. Freud a gyermek életében 3-6 éves korig terjedő időszakot genitális szakasznak nevezi.

4. Feladat

Írja le, hogy mikor beszélünk hospitalizációról, milyen következményei lehetnek?

5.Feladat

Mildren Parten elméletében határozza meg a játék fejlődésének szakaszait!

6.Feladat

Írja le, hogy milyen hatással van a gyermek személyiségre a Tiltás a negatív kompetencia készítés?

7.Feladat

Hány éves korra tehető az, hogy a gyermek autonóm cselekvő személyiséggé válik?

8.Feladat

Mi az iskolaérettség feltételei? Milyen oka lehet az iskolaéretlenségnek?

9.Feladat

Határozza meg 4 szóban a serdülőkor legfontosabb jellemzőit!

10.Feladat

A biológiai fejlődés befejeződött, testi növekedés elérte a csúcát, az egyén fejlődésének mely szakaszának a jellemzői ezek a megállapítások.

11.Feladat

Sorolja fel a szocializáció mechanizmusának a szakaszait! Mit jelent a belsővé tétel?

A SZOCIALIZÁCIÓ FOLYAMATA ÉS SZINTEREI, A SZOCIÁLIS IDENTITÁS KIALAKULÁSÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSEI

12. Feladat

Fogalmazza, meg mi történik személy – szerep konfliktus esetén, sorolja fel a feszültség csökkentésének az 5 módját!

13. Feladat

Az elsődleges és másodlagos szocializáció mikor zajlik, mi a fő színtere, és mi történik, a táblázatba írja be a megoldásokat!

	Elsődleges szocializáció	Másodlagos szocializáció
Mikor zajlik		
Fő színtere		
Mi történik		

MEGOLDÁSOK

1.Feladat

A szocializáció: a társadalomba való beilleszkedés folyamata, amely során az egyén megtanulja megismerni önmagát és a környezetét, elsajátítja az együttélés szabályait, a lehetséges és elvárt viselkedésmódokat.

2.Feladat

1. Cattel – genetikus irányzat, 2. Gesell – biológiai irányzat, 3. Lorenz – Etológiai irányzat 4. Freud – pszichoanalitikus irányzat, 5. Bandura – tanulás – szociális irányzat

3.Feladat

1. Igaz, 2. Hamis, 3. Igaz, 4. Igaz, 5. Hamis, 6. Igaz, 7. Hamis, 8. Igaz

4.Feladat

Az anyától való megfosztottság a kisgyermek személyiségfejlődésében maradandó nyomot hagy, ezt a jelenséget hospitalizációnak nevezzük. A hospitalizáció megjelenési formái a gyermek érdeklődésének a beszűkülése, a kapcsolatok elsivárosodása, visszaesés a tevékenységekben. Ez a jelenség leginkább állami gondozott gyerekeknél figyelhető meg, de kiválthatja hosszabb kórházi kezelés is.

5. Feladat

Mildren Parten a következő szakaszokra osztotta a játék fejlődését: 1. Magányos, független játék – párhuzamos tevékenység – utánoz más gyerekeket a gyermek, de nem kapcsolódik be tevékenységükbe

2. Asszociatív játék 3 éves kortól – figyel, válaszol arra, amit a többiek tesznek, de saját kedve szerint cselekszik 3. Kooperatív játékok 4 éves kortól – együtt működnek egymással

6.Feladat

A TILTÁS negatív kompetencia készítés a következőképpen hat a gyermekekre: 1. csökken az önbizalom, 2 negatív énkép alakul ki, 3. felelősséget áthárítja egy külső személyre, 4. Függség alakul ki, 5. nem tud önállóan dönteni a gyermek, 6. Feladja a célt és a megoldást indulati síkra tereli (hiszti, kétségbeesés, agresszió)

7.Feladat

5 éves kor körül válik a gyermek cselekvő autonóm személyiséggé.

8.Feladat

Az iskola érettség feltételei: Testi alkalmasság – a gyermeknek az első megnyúlási fázist el kell érnie, meg kell történnie az első alakváltozásnak. Értelmi fejlődés – tartós figyelemre legyen képes (legalább 15 perc), elemi fogalmakkal kell rendelkeznie, mennyiségi fogalmakkal tisztában kell lennie, elemi készségekkel (beszéd, rajz, írás). Erkölcsi-érzelmi kritériumok – feladat és kötelesség tudat, felelősség érzet, akarat, önfegyelem bizonyos szintje. Szociális alkalmasság– közösségi életbe való beilleszkedés képessége

Az iskolaéretlenség oka lehet: betegség miatt retardált fejlődés, ingerszegény környezet és nevelési hibák, ha gyermek éppen csak betölti a 6 életévet

9.Feladat

Hazudik, Lusta, Szentelen, Szerelmes

10. Feladat

Felnőttkor

11.Feladat

A szocializáció mechanizmusa: Utánzás – Modellkövetés – Azonosulás – Belsővé, tétel Belsővé tétel (interiorizáció): a szociális tanulás legmagasabb szintje. Amikor az egyén azért fogadja el másik személy befolyását, mert egybevág a saját értékrendszerével, és így annak átvétele magában is jutalomértékű. Az átvett viselkedésforma, érték, vélemény függetlenedik a forrástól, és szervesen beépül a személyiségbe, azaz belsővé válik.

12. Feladat

Személy-szerep konfliktusok bekövetkezése esetén az egyénnek olyan értéket, hitet, belső meggyőződést kell feláldoznia a szerep teljesítésekor, ami összeegyeztethetetlen személyiségével, és kompromisszumra kényszerül. Feszültség csökkentésének 5 módja: 1. kilépés a helyzetből, 2. figyelem megosztása, 3. racionalizálás, 4. kompromisszum képzés-keresés, 5. Kábítás

13.Feladat

Az elsődleges szocializáció gyermekkorban zajlik, fő színtere a család, és kialakulnak az alapvető szokások, értékek, viselkedési minták.

A másodlagos szocializáció felnőttkorban zajlik, fő színtere a kortárs csoportok, intézmények. Újabb szokások, értékek, viselkedési minták alakulhatnak ki, amelyek eltérhetnek a korábbiaktól, és megváltoztathatja az elsődleges szocializáció során elsajátítottakat.

MUNKANYELV

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Aronson Elliot: A társas lény Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest.1978.

Bagdy Emőke: Pszichológia OTE jegyzet Budapest,1978.

Bakos Ferenc: Idegen szavak és kifejezések szótára Akadémiai Kiadó 2007.

Csepeli György: Szociálpszichológia Osiris Kiadó, Budapest, 2001.

Schleinerné Dr.Szányel Erzsébet: Fejlődépszichológia Comenius Kiadó, 2007.

Segítő kapcsolat Inter Techno-H Kft Budapest, 1997.

Szocializáció és életciklus www.eduline.hu (2010.07.15.)

Szocializáció <http://ktnye.akti.hu>(2010.07.21.)

Szocializáció <http://hu.wikipedia.org>.(2010.07.20.)

Szocializáció fogalma <http://www.ektf.hu>(2010.07.18.)

A(z) 1851-06 modul 009-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 762 02 0010 54 01	Gerontológiai gondozó
54 762 02 0010 54 02	Pszichiátriai gondozó
54 762 02 0010 54 03	Szenvedélybeteg-gondozó
54 762 02 0010 54 04	Szociális gondozó, szervező
33 762 01 0010 33 01	Fogyatékossgal élők gondozója
33 762 01 0010 33 02	Szociális gondozó és ápoló

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
20 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató